

мүддесі жолында жасаған ерлік - батырлық істерінің ұлылығын жете түсіндіру - мұғалімнің міндеті. Әр жас жігіт, бойжеткен қыз еліміздің келешегі жолында табанды күрескер болуы керек екенін тебірене сезінуі тиіс. Патриот, ержүрек адамды, табанды күрескерлерді тәрбиелеудің негізі жалпы білім беретін мектепте қаланады. Өмірдегі әр-қилы жаңа құбылыстарды бағалау адамдардан жаңа ұғымды, өзгеше ойды талап етеді. Жас ұрпақты тәрбиелемей, ел мәдениеті көтерілмейді.

Ендеше жастарымызды Отансүйгіштікке, патриоттыққа тәрбиелеу үшін халықтық педагогиканың құндылықтарын пайдаланғанымыз абзал. Патриотизмнің құрамдас бөлігі болып табылатын маңызды элементтердің бірі-рух немесе ұлттық патриотизм өз халқына деген сүйіспеншілік ретінде қарастырылуы тиіс. Ұлттық сезімдерді патриотизм арнасына, Отанға, ұлтқа деген сүйіспеншілік рухына дұрыс бағыттау үшін бұл ерекшеліктерді жақсы білу және олармен міндетті түрде санасу қажет[3].

Қазір біз ғасыр тоғысында өмір сүріп отырмыз. Жаңа ғасыр адамы іскер, рухани дүниесі бай, білімі мен біліктілігі жоғары, талап-талғамы терең, елі мен жерінің қадір-қасиетін түсінетін, өз Отанына шын берілгендік рухында тәрбиеленуі тиіс. Сондықтан да біз еліміздің болашақ азаматтарын білімділікке, Отансүйгіштікке тәрбиелеп, баули білуіміз қажет. Ал, ол өз Отанына берілгендік, Жалпы білім беретін мектеп оқушыларының әскери-патриоттық тәрбиеге деген біліктілігі мен білімділігінің ерекшелігінде болып табылады.

Әдебиеттер:

1.Н.Р.Рамашов, А.Н.Иманбетов. Әскери патриоттық тәрбие негіздері:Оқу әдістемелік құралы.-Қарағанды: «Арқо»,2013.-105 б.

2.Жастарды патриотизмге тәрбиелеу - мұғалімнің басты міндеті // Қазақстан орта мектебі.-2005.-№9.-7-9 бет

3. Патриоттар тәрбиелеу-міндетіміз // Алғашқы әскери дайындық.- 2006.-№2.-38-39б.

Рамашов Н.Р., Бекбосунов А.К., Алназар Е.

Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЖАСТАРДЫҢ ӘСКЕРИ-ПАТРИОТТЫҚ ҚАСИЕТТЕРІН ДАМУЫ ҮРДІСТЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев өз баяндамасында «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» ұлттық құрылтайының үшінші отырысында: «... біздің қасиетті тәуелсіздігіміздің жетістіктерін сақтап, көбейту – бұл ең маңызды міндет – тек әділ мемлекет пен жауапты, патриоттық азаматтардың күш-жігерін үйлесімді ұштастыру арқылы ғана мүмкін болады, сондай-ақ тұрақты біздің мәдени кодты уақыт талаптарына бейімдеу. Біз ұлт ретінде, халықаралық қоғамдастықтың жауапты мүшесі ретінде әрқашан ұлттық мүдделерді егемендігіміз бен тәуелсіздігімізді қорғауға дайын болуымыз керек». Сондай-ақ, Мемлекет басшысы өскелең ұрпақтың білімі мен тәрбиесіне ерекше назар аударды, атап айтқанда: «... балалар мен жастарды барлық прогрессивті құндылықтар рухында тәрбиелеу мәселесі ерекше назар аударуды қажет етеді. Соңғы бес жыл ішінде біз белгілі бір құндылықтар туралы көп айтқанымызды білесіз. Бұл уақытша жоғары тақырыптар туралы пайымдау емес, идеологиялық салада жан-жақты жұмыс істеу үшін нақты проекция болды. Бүгін мен барлық негізгі идеологемалар мен негізгі бағдарларды қорытындылады. Мен оларды тағы да қайталаймын: бұл тәуелсіздік пен патриотизм, бірлік пен ынтымақтастық, әділеттілік пен жауапкершілік, заң мен тәртіп, еңбекқорлық пен кәсіпқойлық, жасампаздық пен жаңашылдық. Осы идеялық негізге сүйене отырып, біздің ұлтымыз аса динамикалық және болжауға болмайтын ХХІ ғасырда лайықты орын ала алады деп санаймын. Барлық уәкілетті

мемлекеттік органдар өз жұмыстарын осы платформаға сәйкес қайта қарап, үндестіруі қажет. Атап айтқанда, Білім министрлігі мектептерде тәрбие процесін ұйымдастырудың тәсілдерін жаңартуы керек. Бұл құндылықтарды ЖОО-лар мен колледждер жүргізетін студент жастармен жұмыс істеуге органикалық түрде біріктіру қажет. Белгіленген мақсаттар қарулы күштеріндегі әскери-патриоттық іс-шаралардың негізі болуы керек» [1].

Баяндамадан көріп отырғанымыздай, Президенттің алға қойған міндеттері бізден тек білім беру жүйесінде ғана емес, қазақстандық жастарды патриоттық тәрбиелеуде де тиісті іс-қимылдар мен стратегияларды талап етеді.

Айта кету керек, Қазақстан Республикасының Қарулы күштері саласында әскери-стратегиялық тепе-теңдікке қол жеткізілді. Алайда, қазіргі жағдайда халықаралық жағдайдың тұрақсыздығы байқалады, өскелең ұрпақты отанды қорғауға дайындауды жалғастыру қажеттілігі сақталуда. Әскери істегі әскери-техникалық, ақпараттық революция Қарулы Күштер қызметінің стратегиясы мен тактикасын өзгертті, бұл әскерге дейінгі жастағы жастардың әскери-патриоттық және дене шынықтыру дайындығы деңгейіне қойылатын талаптарды едәуір арттырды.

ҚР өскелең ұрпағын әскери-патриоттық, дене тәрбиесі бойынша жұмысты ұйымдастыру негізінен өз құзыреті шегінде орталық мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың (мектептер, колледждер, жоғары оқу орындары) қызметі шеңберінде жүргізіледі.

Тәуелсіздік жылдарында өскелең ұрпақтың патриоттық және дене тәрбиесі жүйесін реттеуге бірнеше әрекет жасалды (Патриоттық тәрбиенің 2006-2008 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, ҚР жастарын қолдаудың 2021-2025 жылдарға арналған Кешенді жоспары). Сонымен қатар, арнайы мемлекеттік шаралар бірқатар жобалар мен бағдарламалар аясында ұсынылған.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 24 қарашадағы № 1039 қаулысымен бекітілген 2023-2029 жылдарға арналған мемлекеттік жастар саясатының Тұжырымдамасы жастарды патриотизмге және дене шынықтыруға тәрбиелеу жолындағы маңызды қадам болды [2].

Қазақстан Республикасының 2023-2029 жылдарға арналған мемлекеттік жастар саясатының Тұжырымдамасы елдің әлеуметтік-экономикалық ілгерілеуі үшін маңызды ресурс ретінде жастарды жан-жақты дамытуға және қолдауға бағытталған стратегиялық құжат болып табылады. Тұжырымдаманың негізгі бағыттарына әлеуметтік интеграция, білім беру және кәсіби даму, азаматтық белсенділік, мәдени даму, жастардың денсаулығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету кіреді.

Бұл стратегиялық құжаттың артықшылықтары:

1. Жұмыспен қамтуды қолдау: жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейін төмендететін жастардың еңбек интеграциясына ықпал ететін бағдарламалар әзірлеу.

2. Білім және біліктілік: білім беру бағдарламаларын жаңғырту және кәсіби дағдыларды дамыту, бұл жастардың еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілігін арттырады. ҚР армиясында мерзімді қызметтен кейін еліміздің жоғары оқу орындарына түсу кезінде жеңілдіктер беру оң мысал болып табылады.

3. Шешім қабылдауға қатысу: жастардың қоғамдық өмірге қатысу және саясатты қалыптастыру мүмкіндіктерін арттыру, бұл белсенді азаматтық қатысуға ықпал етеді.

4. Мәдени даму: мәдени мұраны сақтауға және шығармашылықты дамытуға ықпал ететін мәдени бастамалар мен шығармашылық индустрияларды қолдау.

5. Денсаулық және әл-ауқат: салауатты өмір салтын қалыптастыруға ықпал ететін жастардың физикалық және психикалық денсаулығын жақсартуға арналған бағдарламалар.

6. Инновация және шығармашылық: жаңа идеялар мен технологиялардың дамуына қолдау көрсететін жастар арасында инновациялық бастамаларды ынталандыру.

Тұтастай алғанда, тұжырымдама Қазақстанның жас буынының әлеуетін нығайтуға ықпал ете отырып, жастар саясатының тұрақты дамуы үшін кешенді негіз жасайды.

Сондай-ақ, ҚР Қорғаныс министрлігінің оң бастамасын атап өткен жөн. Белгілі болғандай, бұл ведомство Ғылым және жоғары білім министрлігімен, сондай-ақ елдің

жетекші жоғары оқу орындарымен бірлесіп мерзімді әскери қызмет өткеруге уәждемені арттыру жөніндегі жобаға бастамашы болды.

Ол мерзімді әскери қызметті өткерген барлық азаматтарға Ұлттық бірыңғай тестілеуді есепке алмай, әңгімелесу нәтижелері бойынша мерзімді әскери қызметті өткергеннен кейін екі жыл ішінде ақылы негізде ЖОО-ға оқуға түсу мүмкіндігін беруді көздейді. Сонымен қатар, олардың күнтізбелік кезең ішінде, мысалы, әскери қызметтің белгіленген мерзімі аяқталғаннан кейін түсу мүмкіндігі талқыланады. Ал барлық бұрынғы әскери қызметшілер жоғары оқу орындарының әскери кафедрасында тегін және емтихансыз оқудан өте алады.

Мерзімді әскери қызмет кезеңінде жауынгерлік даярлықта тәртіпті және жоғары нәтижелерге қол жеткізген жекелеген, неғұрлым лайықты әскери қызметшілерге ЖОО есебінен тегін жоғары білім алу мүмкіндігі берілетін болады.

Ерекшеленген жастардың осы санаты үшін Қорғаныс министрлігінің әскери оқу орындарына күнтізбелік кезең ішінде емтихандарсыз және ҰБТ-ны есепке алмай түсу мүмкіндігі берілетін болады.

Жобаны іске асыру білім беру саласындағы заңнамаға өзгерістер енгізуді талап етпеді.

Еліміздің барлық өңірлеріндегі қырықтан астам жоғары оқу орындары мерзімді әскери қызмет өткерген жастарға білім беру жеңілдіктерін беру бастамасын қолдады.

Өз кезегінде Қорғаныс министрлігі Министрдің бұйрықтарымен бекітілген тиісті ережелерге өзгерістер енгізді. Жобаны іске асыру 2023 жылдан басталды [3].

Мәселен, мысалы, О. Жәнібекова атындағы ОҚПУ ұжымының әскери комиссариаттармен, қорғаныс органдарымен, сарбаздардың ата-аналарымен жүйелі жұмысының арқасында жыл сайын ҚР Қарулы Күштерінде қызмет еткеннен кейін әскерден босатылған 100-ден астам студенттерді бакалавриаттың білім беру бағдарламаларына қабылдайды.

Оң тәжірибемен бірге жалпы білім беру жүйесіндегі бастапқы әскери даярлықтың рөлі мен орнын шектеу, әскери-қолданбалы және әскери-техникалық спорт түрлері бойынша сыныптан тыс және мектептен тыс үйірме жұмыстарын әскери-патриоттық тәрбиемен алмастыру үрдісі байқалады. Бұл жағымсыз үрдістер жастардың жалпы әскери-патриоттық және дене тәрбиесі мен дамуына, олардың Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде қызмет етуге дайындығының сапасына теріс әсер етеді.

Тәжірибе көрсетіп отырғандай, алғашқы әскери даярлықтың әскери-техникалық, сыныптан тыс және мектептен тыс жұмыстармен, еңбек оқытумен өзара байланысы тереңдей түсуде, бұл жастарды әскери мамандықтар бойынша үйірмелерде (мүдделер бойынша әскери-патриоттық клубтар: жас тенізші, жас шекарашылар, жас танкистер және т.б.) даярлауда көрінді, бұл өз кезегінде жастарды ынталандырады және Отанды қорғауға дайындайды.

Осылайша, қазақстандық жастардың әскери-патриоттық қасиеттерін дамыту үрдістері мен перспективаларын зерттеу жаһандық сын-қатерлер мен ішкі трансформациялар жағдайында патриоттық сезімдер мен құндылықтарды қалыптастыру ұлттық бірегейлік пен әлеуметтік бірлікті нығайту үшін ерекше өзекті болып отырғанын атап өтуге мүмкіндік берді.

Анықталған тенденциялар патриоттық тәрбиенің тиімділігі көбінесе білім беру мекемелерінің, мемлекеттік құрылымдардың және азаматтық қоғамның өзара әрекеттесуіне байланысты екенін көрсетеді. Қазақстанның мәдени және тарихи ерекшеліктерін ескеретін, жастарды патриотизмді нығайтуға ықпал ететін белсенді іс-қимылдар мен жобаларға тартатын бағдарламаларды дамыту маңызды.

Әскери-патриоттық тәрбиені дамыту перспективалары оқытудың инновациялық әдістерін қолдануды, оқу бағдарламаларына практикалық іс-шараларды біріктіруді және жастардың қоғамдық өмірге белсенді қатысуын қамтитын жүйелі тәсілдің қажеттілігі болып табылады. Тек осылай ғана Қазақстанның жас буынында күшті патриоттық сана мен белсенді азаматтық ұстанымды қалыптастыру үшін жағдай жасауға болады.

Демек, жастардың әскери-патриоттық тәрбиесі мен дене шынықтыру дайындығының тиімділігін одан әрі арттыру үшін:

1. Білім беру органдары, оқу орындары әскери-патриоттық және дене шынықтыру даярлығы бағыты бойынша білім беру бағдарламаларының мазмұнын, оқу нысандарын, әдістерін жетілдіру кезінде жастарды даярлаудың оқу бағдарламаларында – табиғи зілзалалар – жер сілкінісі, өрт және басқа да ауқымды апаттар кезінде халыққа көмек көрсетуге белсенді қатысуды көздеуі қажет, бұл әлеуметтік саланың жұмыс істеуіне әсер етеді. Мысал ретінде Қазақстан Республикасындағы 2023 және 2024 жылдардағы табиғи апаттар болып табылады.

2. Жастардың кәсіби дағдыларын жетілдіру үшін бастапқы әскери дайындық және дене шынықтыру және спорт бойынша даярлық деңгейін арттыру мақсатында түрлі техникалық құралдарды, заманауи компьютерлік техниканы (цифрлық технологиялар, жасанды интеллект, виртуалды тренажерлер және т.б.) кеңінен пайдалану.

3. Жастарды әскери-патриоттық іс-шараларға және еріктілер акцияларына тартатын қоғамдық бастамалар мен жобаларды дамыту маңызды.

4. Әскери-патриоттық тәрбиенің болашағы жастардың бойында патриоттық сезімдерді қалыптастыру үшін қолайлы орта құру үшін мемлекеттің, қоғамның және білім беру мекемелерінің ынтымақтастығын қамтитын кешенді тәсілге байланысты.

Қорытындылай келе, патриоттық тәрбиеге жүйелі көзқарастың қажеттілігі ұлттық бірегейлікті нығайтып қана қоймай, жалпы қоғамның тұрақты дамуын қамтамасыз етеді.

Әдебиеттер:

1. Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың "Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс" ұлттық құрылтайының үшінші отырысында сөйлеген сөзі (2024 жылғы 15 наурыздағы)// Қолжетімділік режимі: <https://www.akorda.kz/ru/vystuplenieglavy-gosudarstva-ktokaevana-tretem-zasedaniinacionalnogo-kurultaya-1525116>

2. 2030 жылға дейінгі жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу Тұжырымдамасы (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 24 қарашадағы № 1039 қаулысымен бекітілген)// Қолжетімділік режимі: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300001039>

3. Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің ресми сайтының деректері // Қолжетімділік режимі: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mod/press/news/details/428095?lang=ru>

Медеубаева Д.М., Өкен Ж.Б.

«Бауыржан Момышұлы атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қарағанды қаласы

«SPEAKING CLUB» ЖОБАСЫ АЯСЫНДА ЖАС САРБАЗ ТӘРБИЕЛЕНУШІЛЕРДІҢ БОЙЫНА ПАТРИОТТЫҚ САНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Қазіргі қоғамда жастарға патриоттық тәрбие беру ерекше маңызға ие. Жас ұрпақты Отанға деген сүйіспеншілік пен Отанға адалдық рухында, мемлекеттік заңға бағынатын азаматтарында патриоттыққа тәрбиелеу мәселелері адамзаттың даму тарихында әрдайым басты назарда болды. [1,2]

Мұның бәрі маңызды құжаттарда - Республика Президентінің Қазақстан халқына жыл сайынғы Жолдауында, Қазақстан Республикасы азаматтарына патриоттық тәрбие берудің мемлекеттік бағдарламасында және басқаларында көрсетілген.

«Жас сарбаз» сыныптарындағы білім әскери-патриоттық бағыттағы жаңа сападағы білімді қамтамасыз етеді. Әскери сыныптарындағы патриоттық тәрбиенің міндеттері бүкіл білім алу кезеңінде жүргізілетін тәрбие жұмысының бірыңғай жоспарында көзделген басқа тәрбиелік міндеттермен ұштастыра шешіледі.

Оқу процесінің барлық буындары тәрбиеленушілердің бойында адамгершілік-жауынгерлік қасиеттер мен патриоттық сезімдерді мақсатты түрде қалыптастыру үшін қолданылады.